

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційне дослідження
«Риси індивідуального стилю вокально-хорової
творчості Богдана-Юрія Янівського»
Христини Миронівни Пелех,
представлене на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 02 «Культура і мистецтво»
за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво»

Актуальність дисертаційного дослідження. Ім'я Б.-Ю. Янівського – українського композитора, педагога, піаніста, диригента, культурно-громадського діяча добре відоме в сучасному українському музичному світі. У його багатогранній творчій спадщині (оперна, театральна, вокальна, хорова, інструментальна) вдало поєдналися риси композитора та блискучого піаніста. За видатні мистецькі заслуги Б.-Ю. Янівського удостоєно званням народного артиста України (1991), Національною премією України ім. Тараса Шевченка (1996) та іншими цінними нагородами.

Дослідження Х. М. Пелех полягає у розкритті невідомих і маловідомих сторінок української музичної культури другої половини ХХ – початку ХХІ ст., важливою складовою якої є різножанрова композиторська творчість Б.-Ю. Янівського. Багатогранна творча постать митця висвітлювалася спорадично, у контексті розвитку української музичної культури кінця 60-х рр. ХХ – початку ХХІ ст., дописи торкалися, здебільшого, вокального жанру та, почасти, театральної музики. Однак розкриття рис індивідуального стилю вокально-хорової спадщини (це близько 130 опусів) Б.-Ю. Янівського не знайшли ще виокремлення у музикознавчій літературі та потребують введення їх до наукового обігу. Тому актуальність цієї дисертації є безсумнівною.

Структура та зміст дисертації, відповідність вимогам щодо оформлення й обсягу. Дисертація Х. М. Пелех складається з анотації, списку умовних скорочень, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел та ґрунтовних додатків. Для роботи характерна логічна та структурна цілісність.

Достовірність й обґрунтування концепцій і висновків авторка вибудовує на результатах глибокого вивчення вокально-хорових творів композитора, їх музично-теоретичного аналізу та власного досвіду введення їх до практичного обігу. Робота вирізняється доказовістю, переконливістю, глибиною змісту. Всі положення та висновки, представлені у дисертації, є науково-обґрунтованими і мають як теоретичне, так і практичне значення.

В першому розділі «Життя та творчість Б.-Ю. Янівського у контексті мистецьких процесів 70-х років ХХ – початку ХХ ст.» Х. М. Пелех вперше систематизує та узагальнює відомості про фахове музичне родинне та професійне освітнє середовище становлення композитора. Висвітлює попередників композитора, зокрема А. Кос-Анатольського, М. Скорика, тяглість традиції яких наявна в індивідуальному стилі митця. Обґрунтовує багатовекторність творчої особистості Б.-Ю. Янівського.

У другому розділі дисертаційної роботи «Риси композиторського письма у вокальній творчості Б.-Ю. Янівського» висвітлюються вокальні твори композитора крізь призму музикознавчого аналізу на вірші поетів-класиків (М. Шашкевича, І. Франка) та поетів-сучасників композитора (І. Колодія, Л. Костенко, Р. Кудлика, П. Лехновського, Р. Лубківського, Г. Охоцької, В. Романюка, Б. Стельмаха, Б. Токарського). Проаналізовано відомі та маловідомі вокальні взірці, виокремлено глибину прочитання поезії, розкрито особливості вокального

композиторського письма, висвітлено їхню художню образність та витончений фортепіанний супровід.

У третьому розділі «Маловідомі взірці вокально-хорового жанру як віддзеркалення індивідуального стилю» Х. М. Пелех висвітлює невідомі чи маловідомі вокально-хорові твори, аналізує особливості синтезу слова і музики у них. Авторка дисертаційного дослідження популяризує твори на патріотичну тематику («Вітчизна» на вірші Л. Голоти, «Вставай, Україно!» на вірші М. Петренка, «О мово моя» на вірші В. Сосюри, «Чужино» на вірші О. Підсухи, «О сину мій ...» на вірші П. Шкраб'юка та ін.); вокально-хорові твори на власні вірші («Україномати», «Левове місто», «Коли зійде зоря моя», «Мої літа» та ін.); духовні хорові твори («Отче наш», «Правда не вбита / Пратулинські мученики»), окремі світські твори («Чекання» на вірші Р. Лубківського, «Перепілочка» на вірші М. Петренка та ін.), наголошує на необхідності введення їх до наукового обігу та популярності.

Здобувачка слушно апелює до вокально-хорових артефактів, аналізуючи їх через взаємодію поезії та музики, жанру та стилю, покликаючись на праці українських науковців, що значно підсилює дисертаційний текст. Позитивним є те, що більшість із представлених у роботі творів уперше пропонуються для розгляду і можуть бути введені як у концертну практику, так і навчальний процес музично-освітніх закладів різних рівнів акредитації.

Рівень виконання поставлених наукових завдань і оволодіння здобувачкою методологією наукової діяльності. Відповідно до мети дисертаційної праці, «вирізнити риси індивідуального стилю вокальнохорової спадщини Богдана-Юрія Янівського» (с. 27), авторка дисертації поставила перед собою комплекс завдань, які послідовно розкриваються. Характеристика об'єкту дослідження зумовила застосування комплексного типу методологій із поєднанням

біографічного, аналітичного, семантичного, історико-культурологічного, теоретичного підходів.

Наукова новизна дисертації безсумнівна, оскільки у ній уперше в «українському музикознавстві зібрано, систематизовано, узагальнено матеріали про життя та творчість Б.-Ю. Янівського; архівні матеріали митця; здійснено музикознавчий аналіз маловідомих вокально-хорових творів, окремі з яких уперше введено до наукового обігу; виокремлено прикмети індивідуального стилю у вокально-хорових опусах» (с. 29).

Рецензована праця має безумовне **теоретичне та практичне значення**. Практичне значення отриманих результатів визначається можливістю їх використання у вокальній і хормейстерській практиці задля полегшення вивчення творів Б.-Ю. Янівського у навчальному та виконавському процесах професійних навчальних закладів III – IV рівнів акредитації.

Достатня кількість публікацій авторки (21 найменування (з них 4 статті англійською мовою), з яких 5 статей у фахових наукових виданнях України, 4 статті у наукових виданнях, які додатково відображають наукові результати дисертації, зокрема 1 – у виданнях, що входить до наукометричної бази даних Web of Science, цілісно і ґрунтовно відображають зміст дисертаційного дослідження. Апробація результатів дисертаційної роботи на численних міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, семінарах, творчих вечорах пам'яті композитора свідчить про актуальність проведеного дослідження та його практичну значущість.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Загалом, у трьох розділах дисертації Х. М. Пелех розкриваються поставлені у роботі завдання, досягається мета. Однак, пропоную звернути увагу на окремі зауваження, які можуть бути предметом дискусії, а саме:

- 1) більш детального висвітлення потребує педагогічна діяльність Б.-Ю. Янівського, представлена у першому розділі;
- 2) чи можете виокремити особливості музичної мови вокально-хорових творів Б.-Ю. Янівського?
- 3) чи в концертних програмах дрогобицьких виконавців звучать твори Б.-Ю. Янівського? Які саме?

Водночас варто відзначити, що дисертантка опрацювала великий масив матеріалу, передусім архівного, який уперше вводиться до наукового обігу. Так само до позитиву роботи слід віднести запропоновані Х. М. Пелех нотографію композитора, використаний у роботі метод інтерв'ювання, які є цінним джерелом інформації про вокально-хорову творчість Б.-Ю. Янівського.

Однак, зазначені зауваження не знижують цінності положень, виокремлених здобувачкою, і загальної високої оцінки дисертаційної роботи.

Загальний висновок і оцінка дисертації. За своїм науковим рівнем та практичною цінністю, змістом та оформленням дисертаційна праця виконана на належному теоретичному й методологічному рівнях.

Подана до захисту дисертація «Риси індивідуального стилю вокально-хорової творчості Богдана-Юрія Янівського» Христини Миронівни Пелех повністю відповідає пп. 6–9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. (зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертацій» від 12.01.2017 р., затвердженого Міністерством юстиції України 03.02.2017 р. за № 155/30023, а її авторка заслуговує на

присудження їй ступеня доктора філософії за спеціальністю 025
Музичне мистецтво.

Любомир МАРТИНІВ,
кандидат мистецтвознавства, доцент,
доцент кафедри вокально-хорового,
хореографічного та образотворчого мистецтва
ДДПУ імені Івана Франка

